

MEGBÍZHATÓ RÖGESZME

(Drámarészlet)

Szín: Boron Tamás nyaraló házának nagy hall-szerű szobája. Első benyomás, hogy ebben a szobában egy örült lakik, de amint a közönség kezdi megszokni a képet, rá kell jönnie, hogy a rendezésben egy kiváló elme logikája működik. A falakon a világ különféle szempontú térképei lógnak, háttérben sűrű fonatú ketrechen hatalmas teknősbéka alszik, egyik sarokban Zeus szobra, könyvek halmazai a földön és lehetetlen helyeken, anélkül, hogy rendetlenség lenne. A ház faburkolatú, hátul közepén széles bejárat a kertből, jobb-hátul ablak a szabadba, alatta nyárias heverő, jobbra elől íróasztal, rengeteg kézírattal, ezzel szemközt egy Szent Ferencet ábrázoló festmény. Amikor a függöny felmegy, még egy piros függöny következik, Boron Tamás szobájáé. Ezt ő maga ráncigálja szét, otthoniasan dühöngve, egyben a közönség számára előre vetítve, hogy ez a színdarab az ő személyes ügye és ő a mozgatója mindennek.

1. JELENET

BORON, CSEKME

BORON

(Hetven éves. Nyoma sincs benne a hanyatlás és öregség idejét jellemző vonásoknak. Csak a haja fehér. Szavai frissek, legfeljebb nyersesége és apró különcségei fölött lebeg már fenyegetően a szenilitás. Mozgása olykor csikorgó, de sohasem erőlködő, vagy szánalmas. Nyári vászonruhában van, kihajtott ingben. Most szobája drapériáját rángatja szét, telve lendülettel. Félig a közönséghez, félig a kertészhez beszél közben.) Végre is el kell kezdeni! Nem bízhatom többé másokra! Már kétszer megtettem. Felültem a humanistáknak és az államférfiaknak. Ebből elég volt. Magam veszem kezembe a dolgokat. Elérkeztem az időm végéhez.

CSEKME

(Negyven éves, semmi szolgálai nincsen benne, mulatságosan művelt. Zöld kötényt és nagy sárga szalmakalapot visel, teljesen jelmezszerűen. A kerti bejárónál áll.) Mit ugrál? Még csak hetven éves és azt állítja, ismeri a hormonokat. Mit tudom én, hogy még meddig akar élni. Lehet, hogy magától függ. Hiszen egész világok pusztultak el az orra előtt.

BORON

Éppen erről van szó. Ezért írtam a fiamnak, hogy haldoklom és jöjjön ide. Bolondot tettem, hogy harminc éve kitagadtam és elzavartam a házamból. Legalább őt és a családját meg kell mentenem. Nem hagyhatom tovább szaladgálni őket a világban. Tudnom kell miben török a fejüket. Már a második háborút csinálták a hátam mögött a disznók. — Hát ennek vége van! *(Az íróasztal mögé ment, leült, most az asztalra üt.)* Megalkotom ebben a házban az új világot!

CSEKME

Azzal a bandával? Ott ülnek a főépületben. Várják, hogy a haldokló színe elé bocsássa őket. Tudja, micsoda népség? A fia harminc év alatt Európa legostobább alakjait szedte magára.

BORON

Megint csak fecseg. Tudom, hogy ostobák. Hiszen emberek. Az ember pedig a butaság testi megjelenési formája. Csupán arról van szó, hogy az ostobaság egyensúlyát megtaláljuk a szeretetben. És ezt akarom én. Az emberhez érteni kell! Könnyű a rózsákat rendben tartani. *(Támadóan)* Nem ért engem. Tíz év óta nevelem, de nem engedi. Azt akarja, hogy idomítsam.

CSEKME

Ne gorombáskodjék. És főleg ne beszéljen szeretetről. Itt van a szomszédja, az ezredes. Amióta ismerem nem áll szóba vele.

BORON

Az más. Kellerman ezredes okos ember. És én írtódom az okos embe-
rektől. Miattuk van mindig háború.

CSEKME

Hát jó. Maga tudja. Ami pedig azt illeti, nemcsak a rózsákat tartom
rendben, hanem azokat a bűdös majmokat is. Erről a dögről nem is
beszélék. *(A teknősbékára mutat.)* Amióta felcsapott kutatónak, tele van
a ház undorító vadakkal. Az ember már azt sem tudja, mit tanulmányoz
tulajdonképen.

BORON

Ne nyafogjon. Nagyon jól tudja, hogy az emberi ostobaságot kutatom.
(Felemel az asztalról néhány vaskos köteget.) Ezt magáról írtam. A
bevezetés.

CSEKME

Ide hallgasson. Velem így nem beszélhet. Én mindent megtettem magá-
ért, még a legrosszabbat is. Szocialista lettem. Hajlandó vagyok még
magát is egyenlőnek tekinteni velem. Pedig ez már a józan ész ellen
van. — A butaságom tanulmányozására nem hiszem, hogy majmokra
van szüksége.

BORON

Dehogynem. Magáról soha nem tudtam volna meg majmok nélkül,
hogy szeret másokat bosszantani.

CSEKME

Hazugság. Hiszen magát is bosszantom.

BORON

(Rákiált.) Engem soha nem bosszant! *(Elgondolkozik.)* Dehogynem.
Engem minden ember bosszant. *(Ismét kiált.)* De nem figyelhetek külön
magára. Persze... a majmokra nagy szükség van. — Ez a teknős pedig
az egyedüli lény, amely tud viselkedni és élni. Kétszáz éves. De még
egyetlen büntényt sem követett el. Szerencsére olyan lusta. Megérde-
melné, hogy szentté avassák.

CSEKME

Arról beszéljen, hogy mit csináljak a bandával? Jöhetnek?

BORON

Hányan vannak?

CSEKME

Hatan. A fia. A fia felesége. Aztán egy félbolond nagyhajú férfi. Egy
hasonló hölgy. Valami lelkész-féle. Végül az unokája. Mondhatom, olyan
előkelő társaság, hogy nem sokáig állnak ki bennünket. Most izgatottan
várnak. Nem akarják elmulasztani a haldoklását.

BORON

Ezek közül csak a fiamat ismerem. — Mondja Csekme, az ezredes megszagolta már, hogy mi készül?

CSEKME

Nem tudom. De arról már tudomása van, hogy megbocsájtott a fiának és harminc év után haza hívta. Azt mondják átkozódik is érte. Jellemtelen, vén hülyének emlegeti magát, mert ő is dialektikusan gondolkozik. Maga pedig lásson hozzá az agonizáláshoz, mert az egész méhészet áll, amíg azután a léhűtő társaság után kémkedek.

BORON

(*Felkel az íróasztal mögül. Izgatott.*) Jöhetnek. A forrásmunkák itt vannak. A jegyzetek rendben. Remélem megismerem Sándort. Harminc év nagy idő. Szerencsére a többieket sohasem láttam. Menjen Csekme. Mondja meg nekik, hogy magamhoz tértem. Fél óra múlva várom őket. Végre hozzá kezdhetek az új világhoz.

CSEKME

Miféle új világról fecseg folyton? Kezdem elhinni, hogy csakugyan haldoklik. Újabban félrebeszél.

BORON

Ostoba! Megint csak munkát csinál nekem. Irhatok egy újabb fejezetet magáról. — A hitetlenség mítosza. — (*Fölragyog.*) De hiszen ez nagyszerű. Nagyon fontos ez a fejezet. Köszönöm Csekme. Köszönöm, hogy ilyen maradéktalanul tökéféjű.

CSEKME

Remélem, ha ennyire meg van velem elégedve, engem is felvesz erre az új világ bárkájára.

BORON

A házam népe velem jön. — Na, menjen már. Egyedül akarok maradni. Magamban akarok beszélni. Mit csodálkozik? — Aggastyán vagyok. Az aggastyánok magukban szoktak beszélni néha.

CSEKME

Aggastyán? Ne nevetesse ki magát, Azért, mert hetven éves? Maga fiatalabb tulajdonképpen, mint a saját unokája. Csak hagyjuk. Ilyenkor megfélekedzik arról is, hogy fiatal férj. —

BORON

Ne oktasson a koromra.

CSEKME

(*Indul hátul középen. Kint majmok éktelen lármája.*) Hallja a majmokat? Micsoda zürzavar! Csak a maga locsogásához tudom hasonlítani. . .

BORON

Csekme, a maga szemtelensége már elmebetegség!

CSEKME

Magára vessen uram. Elsajátítottam az összehasonlítás tudományát. (*El.*)

2. JELENET

BORON

BORON

Igaza van. Majom fecsegés az egész. Milyen megerőltető, ha túlságosan emberszabású valaki. (*Kis szünet.*) Csakugyan magamban beszélek! Ez egész biztosan a hülyeség jele. Össze kell szednem magam. (*A teknőshöz meg.*) Inkább hozzád beszélek Szent Hyeronimus. Azt akarom mondani

Neked, hogy az emberi világ... (Előnti a méreg. Kint a majmok rikácsolnak.) Ne vágjatok a szavamba. Kinyilatkoztatás folyik. (Visszafordul a teknőshöz.) Azt akarom mondani, hogy az emberi világ az ostobaság világa. Mi? Alszol? Unalmas ez neked? Persze, kétszáz éve sokan elmondták már. Nem csoda, hogy elfáradtál, hiszen erkölcsös vagy. De én még bírom, mert ember vagyok. És még valamit mondok neked, amitől talán fölélnékülsz. Én nem akarom megsemmisíteni a butaságot. Kitálaltam a módját, hogy az emberek azért tovább éljenek. Mert a katasztrófákat nem az okozza, hogy ostobák, hanem, hogy hősök akarnak lenni. De most elkezdjük a komoly munkát. Kényszeríteni fogom őket, hogy a butaságukat feltárják, mint valami belső sebet, aztán hozzálátunk az új világhoz. Itt, ebben a házban... nincs idő... most már el kell kezdeni, amíg nem késő. Persze, Te csak hallgatsz a kétszáz évvel. Gyerekbeszéd — gondolod. Belátom, hogy fiatal vagyok, csak embernek öreg, olyan öreg, hogy csaknem túl vagyok az időn is. Ezért tudom majd rángatni őket, mint írók szokták a szereplőket a drámákban. Most kint ülnek gyanútlanul a nagy ház terraszán. Csekeme nemsokára odaér és közli velük, hogy fogadom őket. Milyen pontosan működő bábszínház!...

3. JELENET

BORON, PÉTER

PÉTER

(Húsz éves kamasz Szemtelen, gyors észjárású, mozgása, viselkedése és gondolkodása féltelmesen egyezik Boron Tamáséval. Szinte ugrás nélküli folytatása az aggastyánnak.) Hallja, öregem, nem tudná megmondani, hol találom meg a nagyapámat?

BORON

(A meglepetéstől hirtelen nem tud szólni. Közeledik a fiúhoz, egészen álomszerűen, rendkívül tetszik neki a romantikus helyzet. Aztán magához tér és nyersen.) Előbb tudnom kellene, hogy ki az Ön nagyapja, fiatalember.

PÉTER

Egy hóbertos, vén csirkefogó, akinek nincs jobb dolga, mint apámnak harminc év után megbocsájtani. Máskülönb ennek a háznak a gazdája.

BORON

Ahogy a leírása nyomán következtetni tudok, szimpatikus öreg ember lehet a nagyapja.

PÉTER

Az. A bolondok mindig rokonszenvesek.

BORON

Nem akarok hízelegni, de Ön is tetszik nekem.

PÉTER

Igaza van. Azt mondják, feltűnően hasonlítok a nagyapámra.

BORON

Akkor (szertartásosan) szabad talán elmebetegnek tekintenem?

PÉTER

(Hirtelen felismeri, Boron nyakába borul és megcsókolja. Csaknem sír.) Nagyapá!

BORON

(Alig tud kibontakozni, dühösen.) Honnan a fenéből tudja, hogy a nagyapja vagyok?

PÉTER

Mert olyan szemtelen vagy, hogy csak a nagyapám lehetsz!

BORON

(*Ennek már ő sem tud ellentállni.*) Micsoda pimaszság! (*Megöleli.*)

PÉTER

Nahát ez nagyszerű. És milyen jó színben vagy ahhoz képest, hogy haldokolsz...

BORON

(*szégyenkezve*) Tudod...

PÉTER

Ne mentegetőzz, öregem. Hazudtál. A költészet így tör fel belőled. Egyébként én is hazug vagyok, de remélem, megtanulok verseket írni, hogy megszabaduljak ettől a szokásomtól. Elismerem, nem tehetsz róla, hogy nem fekszel halálos ágyon. De vigasztalódj, annak is eljön az ideje.

BORON

Van emberi fejlődés! Ez tiszteletlenebb, mint egyáltalán lehetséges.

PÉTER

Új csak le. Be kell mutatkoznom. Nagyapa, a nevem Boron Péter. Boron Sándor fegyvergyáros fia vagyok. Boron Sándor máskülönben a te fiad. Ha még emlékezel rá.

BORON

Emlékszem. Kisfiú korában erődöket épített az udvaron homokból.

PÉTER

Most, mire megnőtt, pedig lerombolja. Ilyenek a gyerekek.

BORON

Undorító foglalkozás.

PÉTER

Sokkal undorítóbb, hogy még jövedelmez is.

BORON

Pacifista vagy?

PÉTER

Természetesen. Kevés a zsebpénzem.

BORON

Szóval a pacifizmusod meg lehet vásárolni?

PÉTER

Mindent meg lehet vásárolni. Még téged is, nagyapa.

BORON

Ez hazugság!

PÉTER

Lehet. Mondtam, hogy hazug vagyok. De azért kezes báránnyá tudnálak tenni, ha vennék Neked...

BORON

(*mohón*) Mit?

PÉTER

Hát mondjuk... három új teknősbékát.

BORON

Lehetetlen. Számár feltételezés. Gyerekes képzelet. Hármát mondtál?

PÉTER

Három négyszázéveset... amelyek még száz évig élnek.

BORON

Nem, nem, nem. Ennek nem lenne értelme. Különbén sem valószínű, hogy még száz évig éljek. Érdekes kísérlet, nem mondom, de nem tudsz megvenni. Pedig három teknős nem kis dolog! És egyszer már nem is ártana lóköítőnek lenni. Hetven év óta olyan becsületes vagyok, mint egy teknősbéka. Nem gondolod, hogy ez már rögeszme?

PÉTER

A teknősbéka rögeszmének is jó. Apámnak például az a rögeszméje, hogy olyan becsületes legyen, mint egy bombavető.

BORON

Ki kellett volna söpörni az udvarról a homokot, akkor nem épített volna erődöket. Ott kezdődött a baj.

PÉTER

Nem hiszem. A mi udvarunkban is volt homok. Mégsem építettem erődöket. Humanista voltam.

BORON

És ezt hogy csináltad?

PÉTER

Bevetem a barátaim orrát. Így megmenekültem az erődépítéstől. De most mondd el, nagyapa, miért bolondítottál ide bennünket?

BORON

Tudod, mi történt harminc éve?

PÉTER

Azt hiszem, tudom. Harminc éve elhagytad boldogult nagymamát, mint egy esernyőt. Apámat úgy kidobta militarista szelleme miatt, hogy egyenesen egy fegyvergyárba esett. Hallani sem akarta a családról. Külföldön is voltál néhány évig. Már nálunk is csak emlékképpen éltél. Jóformán legenda voltál, amikor megérkezett leveled, melyben tudósítottál haldoklásodról és arról, hogy idevársz bennünket. A haldoklásod híre meglepetés volt, mert nem is gondoltuk, hogy élsz. De egyúttal nagy örömet is okozott, mert én különösen komoly örökségre számítottam. Apám is örült, mert már azt hitte, valami jótékony célra hagyva vagyona, valahol a Borneo szigetvilágon távoztál a halhatatlanságba. Mondta is, hogy legyen nagyon kedves Hozzád. Remélem, meg vagy elégedve?

BORON

Annyira megszerettelek, hogy rád fogom hagyni a teknősbékát... Csakugyan nagyon hasonlítasz rám. Bízom ebben. Várj. Kicsit kihagy az agyam. Tökéletesen elfelejtettem, miért hívtalak ide benneteket. Szerencsére itt vannak a jegyzetek. (Az íróasztal mögé megy, lapoz.) Persze, megvan, az új világ miatt.

PÉTER

Nem értem.

BORON

(Dühös lesz) Mit nem értesz? Csak locsogsz a teknősbékáról, anélkül, hogy tudnád, miért alszik olyan lemondóan. Kétszázéves és huszonnégy nagy háborút viseltek az emberek ezalatt. Nem tűröm tovább, hogy ezt a teknőcöt bombák robbanása zavarja. Én senkiben sem bízom többé. Nem fogok addig meghalni, míg ennek a nagyszerű hullőnek azt nem mondom: Visszabújhatsz a mocsarakba! Béke van! Az én házamban új világ lesz. És benneteket megmentelek. Nem halt ki belőlem a családi szeretet!

PÉTER

Köszönjük szépen, nagypapa. Alapos borsot törtél az orrunk alá. Mi lesz itt, ha ezt megtudják a többiek? Nahát! Kész a barlangvasút és nagypapa elviszi a családját az új világba. Izabella azonnal össze fogja törni azt a vázát ott Zeus mellett.

BORON

Ki az az Izabella?

PÉTER

Anyám. Vagy ha akarod félelmesebben hallani, a hadirokkant feleségek világszövetségének elnöknője.

BORON

Gondolod, hogy összetöri? Akkor jobb lesz eltennem onnan. *(Leveszi.)* Azt hiszem, legjobb lesz, ha az írósztalra teszem. Egy ilyen elnöknő valóban veszedelmesebb, mint egy fegyvergyáros. Egyébként kiderítem mindenkiről, hogy milyen mértékig ostoba és aztán beavatom az új világba.

PÉTER

Én szeretem az örültségeket. Szívesen benne vagyok. De nem hiszem, hogy a többiek rajonganának azért, hogy részt vegyenek ebben a családi államalapításban.

BORON

Megfeledkezel arról, hogy zseniális vagyok. Pontos terveim vannak, minden elő van készítve. És a rábeszélőképességem? Mi? Téged is azonnal meggyőztelek.

PÉTER

Nagypapa, engem könnyű volt. Én kicsit bolond vagyok. Meg aztán az elhagyott férfiak hajlamosak arra, hogy részt vegyenek a világ megváltásában.

BORON

Te elhagyott férfi vagy?

PÉTER

Igen. Tudod, volt egy fiatal lány, akivel legjobb úton voltam afelé, hogy verseket írjak. Négy hónapig jártunk együtt és egy napon, amikor sikerült egy négysoros epigrammát alkotnom Állhatatos múzsa címmel, hiába vártam őt a Múcsarnok előtt. Soha többé nem láttam. Csak egy levelet küldött, amelyben értesít, hogy megszökött valami csirkefogóval. A csirkefogót persze csak én mondom. Ő nem.

BORON

Vigasztalódj. Talán már ő is mondja. Előbb-utóbb mindnyájunkról kiderül valami ilyesmi. De ez most nem fontos. Megakasztod a gondolataimat. Ezt nem szeretem. Ilyenkor fordul elő, hogy nem jut eszembe semmi. Gondolod, hogy az emberek nem áhítják a szabad világot? Lehetetlen. Itt kell maradniok. Ha nem akarják a demokráciát, legfeljebb orronvágom őket. Én is humanista vagyok.

PÉTER

(nevet).

BORON

Nem tréfálok. Az embereket néha orrba kell vágni, mert ha ez nem történik meg, nagyobb bajt zúdítanak a fejükre.

PÉTER

Csodálom a fiatalságod, nagypapa. Ó, ha én egyszer ilyen fiatal lehetnék! De a mi generációnk vén és közömbös, mint az a dög ott. *(A tek-nőstre mutat.)*

BORON

Ne légy szentségtelen! Ne merd az embereket hozzá hasonlítani. Hiányzik belőletek minden erő és ügyesség. Tessék, próbáld csak kinyomni ezt a súlyzót. *(Az íróasztal alól kétfőmbű súlyzót húz elő.)* Tessék. Huszonöt kiló. Nyomd ki háromszor.

PÉTER

Meg kell ezt a mutatványt csinálnom?

BORON

Remélem, nem vagy olyan tiszteletlen, hogy visszautasítsd a meghívásom. Huszonöt az egész.

PÉTER

Jó, felemelem, ha megígéred, hogy azután nem kell a teknősbékán lovalgynom.

BORON

Megígérem. De fogsz még ennél nehezebbet is emelni a házamban. A szellemeddel.

PÉTER

(Vállát rándítja, a közönség felé fordulva nehezen emeli a súlyzót.) Nagyapa, remélem, ez nem tartozik az új világhoz? Erről egy utópiában sem volt szó eddig.

BORON

(Lekicsingylően.) Semmi technika. Tacskozó. Add ide azt a vacakot. Vállal kell emelni, nem karral. *(Emeli.)*

4. JELENET.

Előbbiek, Csekme, Boron Sándor, Izabella, Ádámné, Zakariás, lelkész.

(Mikor Boron először kinyomta a súlyzót, hátul a kertésszel megjelenik a család. Előbb lassú gyásszal méltóságteli pózban, aztán megrökönyödvé néznek a súlyemelőkre.)

PÉTER

(Lelkesen.) Másodszor... nagyszerű, micsoda remek egyensúly!

BORON

Ez semmi. Harmadszor még könnyebben megy. *(Lassan nyomja a súlyzót.)*

IZABELLA

(Elkényeztetett, ideges kapitalista hölgy, látszik rajta, hogy szüleinek legalábbis gyára volt. A jó mód természetes számára. Irtózik minden új fogalomtól.) Péter, mit csinálsz te itt? És ki ez az ember? *(Boronra mutat, aki teljesen magasba nyomta a súlyzót és diadalmasan áll.)*

PÉTER

A haldokló nagypapa!

BORON

(Leteszi a súlyzót.) Éppen a legjobbkor jöttetek. Nem megy már igazán. Hiába, fáradt vagyok.

LELKÉSZ

(Magas, aszkéta külsejű, halkszavú, alig kenetteljes, protestáns férfi. Igyekszik minden lehetőségéből valamely kegyes eredményt levonni.) Bocsásson meg, én elég kielégítőnek találom, ahogy ezzel a vaskolosszussal bánik, ha elgondolom, hogy néhány pillanattal előbb még az Úr kegyeibe ajánlottam lelkét.

BORON

(*Figyeli a zavartan hallgató társaságot, szünet után, Péterhez.*) Ez mind?

PÉTER

Igen. Az aggódó család.

BORON

(*Sándorra mutat.*) Ha nem csalódom...

PÉTER

Igen. Ő a száműzött. Papa, mutatkozz be a nagypapának. Ne félj tőle, már szelídítve van.

SÁNDOR

(*Nagyon kellemes, őszülő férfit. Kimért, szenvedélytelen modorú. Gorombaságait is hűvösen mondja. Túlzottan elegáns és ápoltt.*) Azt hiszem, elárulhatom, hogy nem értem, mért kellett ezt a haldoklási komédiát rendezni.

BORON

Nem tudod megbocsájtani, hogy nem haldoklom? Nem tehetek róla. Életben vagyok, erőm teljében. Még a bombáid sem pusztítottak el. De mentségemre mondom, hogy amikor a levelet írtam, valóban csúnyán éreztem magam. Űgye, Csekme?

CSEKME

Nem igaz. Hazudik...

BORON

(*Sértődés nélkül.*) Igaza van. Hazudtam. Köszönöm, hogy figyelmeztetett. Nem volt semmi bajom akkor sem. Nem tudok leszokni a hazudozásról.

PÉTER

Vigasztalódj. Itt mindnyájan hazugok vagyunk. Csak éppen nem szoktuk beismerni egymás előtt.

CSEKME

(*Fenygegetően.*) Ne kerteljen! Ha van elég bátorsága, most mondja a szemükbe, hogy mi a szándéka velük.

IZABELLA

(*Rémülten.*) Csak nem akar meggyilkolni bennünket?

ZAKARIÁS

(*Öltözetén látszik a törekvés, hogy művész hírébe szeretne kerülni.*) Ahogy ezt a házat nézem, azon sem csodálkoznék.

PÉTER

A gyilkosság előtt azonban nagypapa, be kell mutatnom az áldozatokat. Elvégre úri emberek vagyunk. (*Izabellára mutat.*) Ez az aggódó hölgy anyám. A bombavető felesége.

BORON

Örülök. Remélem jól vannak a kis hadiárvai.

PÉTER

Ádámné öngagsága. Családunk barátja. Minden művészet őszinte rajongója. (*Zakariásra.*) Zakariás úr, családunk barátjának barátja. Szintén a rajongók közül.

BORON

Minden elismerésem Öné asszonyom, hogy ezért a csaláért rajongani tud. (*Merően néz Zakariásra és Ádámnéra.*) Ön is elég tiszteletet érdemel.

PÉTER

Csovás tiszteletes úr, anyám testvére. Azért jött, hogy házad ne maradjon üdvösség nélkül.

BORON

Jól tette, hogy eljött. Meglehetősen züllött állapotban vagyok. Legalább rendbehozza a lelkemet. Ért az effélékhez?

LELKÉSZ

Magam is rászorulok az ilyesmire.

BORON

Ne aggódjon. Csekme majd elintézi. Ő a környék legmerészebb embere. — (*Homlokára üt.*) Nagy ég, majdnem elfelejtettem.

Fiam, én megbocsájtok. (*Sándorhoz megy.*) Isten hozott! És magukkal is milyen faragatlan vagyok. De ne csodálkozzanak. Itt élek egyedül, mint egy emigráns. Csekme, maga sohasem figyelmeztet, ha megfeledekem magamról. — Folyton a rózsákon jár az esze. Üljenek le.

ZAKARIÁS

Érdekes. Azt hiszem nem csalódom, ha azt mondom, hogy mégsem vagyunk örültek házában. Az egész nagyon elgondolkoztató. Boron úr meglehetősen hasonlít Erasmushoz. Csak legfeljebb a karikatúrája. Én jól érzem magam. Humanista vagyok.

BORON

Azt látom a kabátjáról. Olyan, mint Monet művészei. Becsülöm a bátorságát, hogy hordani meri. Hiszen ez a kabát már huszonöt évvel ezelőtt befordult Párizsban egy jelmezüzletbe. Németországban pedig a hitlerizmus alatt bizonyára le volt tartóztatva.

ZAKARIÁS

Lehet, hogy kinevetnek. Én azt állítom, hogy érdemes volt eljönni ide.

IZABELLA

Maga mindenben mélységet keres Zakariás. Még ebben a rossz tréfában is. Én szeretem a vásott csínyeket, de nem akkor, ha azt valaki hetven éves korában követi el. Azt tanácsolom minél hamarabb utazzunk vissza.

BORON

Tiszteletes úr, teremtsen áhítatot. Azt hiszem a menyemnek egy kis isteni kegyelemre van szüksége. Nem érzi, hogy a magamfajta bölcs nem szokott tréfálkozni, hanem az igazságot keresi.

TISZTELETES

Azt ajánlom, hogy hallgassuk meg a házigazdánkat. Nem ismerjük a szándékait.

ADÁMNÉ

(*Hervadó, régies szépség.*) Maguk olyan jóságosak. (*Boronhoz.*) De mondja kérem, ez a vadállat (*a teknősre mutat*) nem tud megszökni a ketrecéből?

BORON

Ne aggódjon. Nem jön ki. Tudja, hogy idekint emberek vannak.

ZAKARIÁS

Értem Önt uram. Mély gondolatot mondott.

CSEKME

Ne mondjon neki ilyeneket. Úgyis elbizakodott. — És vigyázzanak mit beszél, mert könnyen becsaphatja magukat. (*Kint a majmok zajonganak.*)

CSEKME

Mennem kell, mert amíg maguk idebenn kezdenek társadalmi lényekké válni, addig azok odakint őszintén viselkednek.

BORON

Nehogy bántani merje a majmokat!

CSEKME

Ne féljen. Tudom, hogy verekedéssel csak az emberek között lehet békét teremteni. — Szerencsére ezek csak maki majmok. Nem emberszabásuak. — *(El hátul.)*

SÁNDOR

Ne haragudjatok. Valami elfogódottság vett erőt rajtam. Nem tudok napirendre térni afölött, hogy újra itt vagyok ebben a házban. Itt minden csupa emlék. És harminc év sem tudta elmosni, hogy milyen átkozottul éreztem itt magam.

BORON

Pedig itt forraltad a terveidet már akkor az emberiség ellen.

SÁNDOR

Úgy látszik, gyöngé voltál apám, hogy megakadályozd, amit Te az emberiség ellen történtek gondolsz. Ha a háborúra célzol, tudnod kell, hogy engem is tönkre tett.

ZAKARIÁS

Mindnyájunknak megvan a maga kis tragédiája. Az én lányom például nem is olyan régen faképnél hagyott. Feleségül ment valakihez és azóta nem láttam. Egyszer kaptam egy küldönccel küldött levelet, hogy boldog és majd egyszer meglátogat. Ennyi az egész. Bután hangzik, mégis megtörtént. Ez a kor a lehetetlenségek ideje. Maga a háború is az volt, ahogy így visszagondolok!

SÁNDOR

Talán hagyjuk ezt. Beszéljünk nyíltan. Apám, mondd el, mi a szándékod velünk? Végezzünk gyorsan, hogy még az esti vonattal hazamehesünk.

BORON

Kicsit könnyelmű vagy. Megint meg akarsz semmisíteni valamit. De hiába. Most már nem utasítalak ki a házamból. Sőt arra akarok kényszeríteni, hogy itt maradj. — Alaposan előkészítettem mindent. Ezek a könyvek, ezek a jegyzetek az új világból valók. Nem én találtam ki, hiszen akkor örültség lenne. — *(Szünet.)* A Nagy Katasztrófának vége van. Tovább akarunk jutni. Hatalmas szervezetek dolgoznak lázasan, hogy megmentsek az embert. Nem vonhatjuk ki magunkat. Valahogy be kell jutni az új világba. És én itt kiagyaltam valamit. Megalkottam azt a világot és nem törődöm másokkal. Itt az ideje, hogy kezembe vegyem a dolgok intézését. A szabad emberi világ számomra utópia, mindaddig, amíg nem vagyok részese. Én is tévedtem. Nem voltam elég türelmes. Elűztem a feleségemet harminc éve és elűztem a fiamat is. Ezt jóvá kell tennem. Amit a feleségem ellen vétettem, azt már jóvátettem. Újra meg-nősültem. Most a fiamért is meghozom az áldozatot. Keresztényi alázattal tűröm, hogy vén hülyének nézzetek. Pedig én már túl vagyok az időn és kicsit túl járok az emberi világon is. *(A teknősrre mutat.)* Talán leginkább őhöz hasonló vagyok, valami nagy szelídség van bennem, ez már talán az angyalok szelídségéből való, de nem tudom kifejezni, csak otrombában, mint ez az állat útálatos teknőjével. Itt élek ebben a házban, mint egy földöntúli hatalom, amelynek nincs emberisége. Ezért csaltalak ide benneteket. Sejtitek, miről van szó? Nem fogunk törődni semmivel.

Házam körül donganak a méhek. Ők ellátnak bennünket mindennel. És mi itt fogunk élni, ahogy megálmodták a mestereim az emberi világot. Itt fogunk élni és nem száműzünk magunkból semmit, ami emberi. Az ostobaságot sem. Feltárjuk magunkat, egymás szemébe vágjuk, hogy milyen... aljasak és szörnnyetegek voltunk... én is... Ti is..., és mindnyájan, ahogy véghez vittük azt a roppant gonoszszágot... Megszabadulunk az elrejtett büntudattól... de nem bízunk magunkat többé másokra... Nézzük meg, mi tellik belőlünk... itt ebben a házban... mert, ha itt elbukunk, akkor elbukott újra a tiszta élet. Értsétek meg ti hülyék, hogy az emberiségről van szó! Nincs lehetetlenség! Feemeltem a huszonötkilós súlyt. Tudjátok milyen megerőltető! De éppen ez a gondolkozók feladata. Feemelni a legnehezebbet is. Mert az az élet értelme! Ésszel és erővel magasba törni!

ZAKARIÁS

Adjátok ide azt a súlyzót, fel akarom emelni! (*Elragadtatással.*)

BORON

Emeljétek fel önmagatokat! Emeljétek fel a szeretetet! Emeljétek fel a butaságot is a porból, mert gondolat lesz belőle odafönt!

PÉTER

Nagyapa, én már kétszer kinyomtam azt a nyomorult súlyzót, nem játszom többet!

SÁNDOR

Beismerted, hogy ostoba voltál, amikor elkergettél harminc éve. Remélem, azt is belátod, hogy most még nagyobb ostobaságot akarsz csinálni! Nekem nincs időm, hogy aggkori játékaidnak részese legyek. Elfoglalt ember vagyok.

ZAKARIÁS

Úgy van. Sándort biztosan várják már a bombái. Számomra tetszetős dolgokat mond. De ebből sajnos már kiöregedtem. Szívemen viselem az emberi haladást. Humanista vagyok. De hogy meg is valósítsam, azt már nem. Semmitől sem irtózom jobban, mint a tökéletes élettől.

IZABELLA

Tulajdonképpen nem is csapott be bennünket túlságosan. Amit itt elmondott, felért egy agonizálással.

ADÁMNÉ

(*Zakariáshoz.*) Maga olyan okos. Mintha mindig valami egyetemes hangon beszélne. Ezért van az, hogy elmond előlem mindent, ami csak lehetséges. Talán csak azt felejtette el, hogy jobb lenne, ha már kint lennének ebből a házból.

PÉTER

Nagyapa, most Te építgetted azokat a homokerődöket. De már öreg vagy. Nem vetted észre, hogy nincs homok a kezed közt. Nekünk már össze sem kell dűteni. — Nagyon sajnállak.

LELKÉSZ

Azt hiszem, nekem is szólnom kell. Az a véleményem, hogy az öreg Boron úr olyan dolgokba ütötte az orrát, amely nem rá tartozik. Egyenesen Isten ügyeibe avatkozott.

BORON

Figyelmeztetem, hogy nincs már inkvizíció. Máglyára sem küldhet. Sajnálom Önt, hogy ilyen udvariatlan korban élünk. Kicsit elfáradtam. (*A teknőshöz.*) Szent Hyeronimus, azt hiszem, öregebb lettem nálad. Úgy látszik, megbuktam. Pedig nagyon meggyőzően beszéltem. Vajjon, kibem van itt a hiba? Bocsánat, hogy magamban beszélek. Egyik kedvenc szórakozásom.

ELŐBBIEK, LIVIA

LIVIA

(Ragyogó fiatal nő. Egész kislányosan fiatal. Teljesen az öreg Boron tanítványa, csak éppen tündérszerű.) Tom, öregem, hát már nem érzed meg, hogy itthon vagyok?

BORON

(Hátrasiét hozzá, megcsókolja.) Már egy órája itthon kellene lenned. Biztosan megvetted a tengeri csillagokat! (A társaság felé.) A feleségem!

ZAKARIÁS

Rettenetes káprázat! A lányom!

PÉTER

Nagyapa! Jóságos Isten! Livi... (Boronhoz.) Te szöktetted meg a menyasszonyom?

ADÁMNÉ

Elsüllyedek! Ez már az emberi erkölcs összeomlása. Lívia, hát ezért ismerettelek meg a szépség minden varázslatával? Nem, ez nem lehet igaz! Ó, maga vén szatír! Elcsábított egy fiatal leánykát. Kéjgyilkos!

LELKÉSZ

Asszonyom, helyesbbítenem kell szavait. Elcsábítás esete nem forog fenn. Boron úr azt állítja, hogy a fiatal hölgy a felesége.

SÁNDOR

Az teljesen mindegy. Éreznie kell az erkölcsi botrányt! Apám, Te egész életedben csak szörnyűségeket tudsz művelni. — De ez már mindennek a teteje! Megszöktetted az unokád menyasszonyát.

IZABELLA

Föl vagyok háborodva! Jelenteni kellene a hatóságoknak!

LIVIA

Azon van fölháborodva, hogy Tom egy generációt tévedett? És nem a fia családi életét dúlta fel?

IZABELLA

Cinkosok! Hallo! Sándor, hogy beszélnek itt velem?

PÉTER

Lívia, mi történt Veled? Ez a legnagyobb — arcátlanság!

BORON

Péter! Nagyobb tisztelettel viselkedj a nagyanyáddal!

LIVIA

(Zakariáshoz megy.) Csókolj meg, apa. Ne légy elfogódott. Ha elviseltesd azt a csapást, hogy elveszítettél, viseld el azt is, hogy megtaláltál. (Megcsókolja.) Te még olyan fiatal vagy és tapasztalatlan. Nem hiszel abban, hogy a világ halad a maga teljes útján egy új kibontakozás felé. Tudom, megvisel, amint szemtől szembe kerülsz a forradalmárokkal.

ZAKARIÁS

A lányom vagy!

LIVIA

A lányod is vagyok, apám, de nem ez a helyem a világban. Az csak egy kis részlet. Ember vagyok, akinek szívében a haladás felelőssége nyugszik.

IZABELLA

Az ördög beszél belőle. (*Boronra néz.*) Vagy, aki még annál is rosszabb.

LIVIA

A hit beszél belőlem. (*Péterhez.*) Persze, Te itt állsz a hús évvel és nem tudod elképzelni, hogy a nagyapád szeretem. Képtelenségnek tartod. Mindnyájan így vagytok. De azért megmondom Neked, Péter, hogy boldog vagyok. Tom csodát tett velem. Nem varázslattal és babonával. Csak megmutatta az utat, amelyen tovább lehet menni. Én már nem tudok egyhelyben állni, merengve a múlt időn és elengedve magam mellett a fejlődést. Fölfelé török a tiszta és szabad élet felé. Te csak szerelmet adnál nekem, de nézd Tomot a könyveivel és jegyzeteivel. Ó nagyon jól tudja, ha most nem jutunk tovább, akkor az emberiség egy szörnyű déli sark felé sodródik. És abban a jégkorszakban nem lehet a szerelemtől felmelegedni. Hitetlenek vagytok. Pedig itt vagyok én, a bizonyíték. Fiatal vagyok és Tomot választottam. Nem Téged, Péter, és annyi más sem. Gondolkozzatok. Valami nagy okának kell lenni, hogy így történt. Felesége lettem az expedíció kapitányának, mert Vele akarok menni. Ember vagyok és sorsom érdekel leginkább. — Amikor a bombák zuhantak és a pince sarkában kuporogtunk, emlékszem apám, benned is volt ilyen vágyakozás. Csak egyszer kijussunk a szabad levegőre. Hát most kint vagyok és soha többet nem megyek le a pincébe! — Tom, mondhatok nekik valamit?

BORON

(*Az íróasztal mögött ül, elmerülve egy könyv olvasásába.*)

LIVIA

(*Kihúz egy virágot a kis asztal vázájából és odadobja.*)

BORON

(*Feljed.*) Huszonötezer méh! Kiszámítottam, ha ittmaradnának mindenkire huszonötezer méh jutna egyenlő felosztás esetén!

IZABELLA

Tessék?

BORON

Mert az új világhoz nemcsak igazság kell, hanem a méheket szét kell osztani. Nem szolgálakat, vagy vendégeket akarok itt tartani, hanem dolgozó embereket. Adok nekik méheket, szerszámokat, tudást, ők csak az ügyességüket és békés szándékukat hozzák a közös házba. Hallok, Sándor, huszonötezer méhet! Mennyivel biztatóbb ez, mint huszonötezer repülőgép! Csak a dongásukra gondolj és a gépek zajára, csak a mézre gondolj és a bombákból kiömlő foszforra.

LELKÉSZ

Ki akarja osztani a vagyonát? Nem gondolja, hogy kissé elsietti ezt a szándékát?

BORON

Sokkal hamarabb kellett volna. — Kicsit lassan gondolkozom. Csodálom, hogy vannak még nálam is lassúbb észjárású emberek.

SÁNDOR

Túl egyszerűen nézed a világot. Nagyon kevés mulik a méheiden.

BORON

Valahol el kell kezdeni!

IZABELLA

Nekem nem kellene azok az undok méhek, a fullánkjaikkal. Utálom őket. Egyáltalán rosszul érzem itt magam. Sándor, menjünk innen.

PÉTER

Mama, ne hagyjatok itt. Lásd be, hogy nekem vissza kell szereznem Líviát. És különben is nincs még tisztázva semmi. Ezt most már nem lehet csak úgy abbahagyni. Ha már itt vagyunk, járjunk a végire. —

IZABELLA

Engem a Te Líviád nem érdekel. Egyáltalán nem érdekel semmi. Legkevésbé az ilyen vén bolondok szerelmi élete. Az új világra pedig fütyülök. Menjünk ebből a házból, mert nem felelek magamért. *(Közeledik az íróasztalhoz.)* Magának pedig csak azt mondom, hogy pert indítok, amiért fiatal lányokat csábít el, teknősbékákkal él együtt és mit tudom még, milyen szokásai vannak!

PÉTER

Nagyapa, kapd el a vázát!

IZABELLA

Szemtelen kölyök! *(A váza után nyul.)*

BORON

(Utolsó pillanatban elragadja Izabella elől. Magasba tartja.)

IZABELLA

(Toporzékol.) Neveletlen öreg teknősbéka! Hát ebben az országban egyáltalán nincsenek törvények arra, hogy az embert ne szégyenítsék meg?

LIVIA

Tom, kérlek, add oda a vázát, hadd törje össze. Megértem Izabella néni lelkiállapotát.

BORON

Igazad van. Neveletlen voltam. Bocsásson meg, asszonyom, hogy szabadságában gátoltam. — Tessék a váza.

IZABELLA

Hagyjon békét. Öreg cirkuszigazgató!

BORON

Érdekes. Nem érti meg a legszebb gondolatokat. — Különös. Nem baj. Ide teszem az íróasztal szélére, hogy legközelebb ne kelljen keresni. *(Maga elé merengve.)* Azt hiszem, elég udvarias vagyok.

IZABELLA

(Sándorhoz.) Megyünk már?

PÉTER

Kérlek, apám, ne menjünk. Kötelességetek itt maradni. Nemcsak rólam van szó. Lívia sorsa mindnyájunk ügye. Meg kell őt menteni ebből a természetellenes állapotból.

ZAKARIÁS

Köszönöm fiam, hogy rám is gondolsz.

LELKÉSZ

(Szemét lesütve.) Én szívesen hordom Lívia sorsát. Szívesen megpróbálom a lelkét megmenteni.

SÁNDOR

Rendben van. Apám, én üzletember vagyok. Még pedig becsületes üzletember. Más gyárosok gyártmányaiknak mindenféle bűvös tulajdonságo-

kat hirdetnek. A gyógyszergyáros azt mondja, hazudja, hogy a gyártmányaitól a betegek meggyógyulnak. A fogpaszta-gyáros, hogy a sárgafogúaknak fehér lesz a foga, mint a hó. Én nyíltan megmondom, hogy az én áruimmal csak pusztfítani lehet. Ez az őszinteség okozza, hogy gyártmányaim olyan népszerűek. Szóval ajánlatot teszek. Nézd, közöttünk semmiféle viszony nincs. Számomra teljesen idegen ember vagy te. Erről nem is érdemes beszélni. A harminc év mindent megmagyaráz. — Azt viszont nem tagadom, hogy ez a gonosz tréfád ezzel az újlilágosdival, nagyon bosszant. Rendben van, hetven éves vagy, tehát abban a korban élsz, amikor a legtöbb ember elviselhetetlen lesz. Te azonban harminc éve már örült voltál. Mostani állapotod csak ennek az aggkori felfokozása. — Bennem nyoma sincs a gyermeki szeretetnek. Ha azonban akarsz, mégis itt maradok. — De csak azért, hogy megtáncoltassalak.

ZAKARIÁS

Sándorkám, gondoldj arra, hogy bármilyen elviselhetetlen ember az apád, mégis csak aggastyán.

SÁNDOR

Ez mellébeszélés. Nézzétek meg a súlyzóival, a gyerek feleségével és a pimasz viselkedésével, az egész társaságban a legfiatalabb, ezt állítom. Szóval kedves Tom (*Liviára néz*), itt maradok a családommal együtt, mert ebben a köztünk levő lovagi játékban most én következem ütésre. Ezt a házasságot meg fogom semmisíteni. Ezt a házat pedig beteges jóságával és hasznavehetetlen ábrándjaival a földdel teszem egyenlővé. Ez a mesterségem. Nem csináltam szívesen a háborúban, de ebben örömmön fog telni. De ne gondold, hogy csak bosszú vezet. A józan ész is azt diktálja, hogy ilyesmi ne történhessen meg a világban. Nem érzed, hogy ez gusztustalan? És bambaság is, legalább olyan, minthogy apostolnak játszod ki magad. Azért, mert aggastyán vagy, azt hiszed, mindent szabad? — Én nem bánom, élj nyugodtan a hóbortjaidnak, de ezt a fiatal lányt nem teheted tönkre. És belőlünk sem csinálsz bábokat, akikkel öreg napjaidban eljátszadozol. A drótokat ezennel kifűzzük a végtagjainkból. És most, ha tetszik, magam részéről itt maradok.

IZABELLA

Ez már tetszik nekem. Végre egy emberi szó. Én is itt maradok kedves apósom. És gondoskodni fogok, hogy tönkretegyem az életét, ha egyáltalán annak lehet nevezni ebben a korban az állapotát.

BORON

Asszonyom, házam összes vázái rendelkezésre állanak. Sőt, maga Zeus is, aki mellesleg isten lévén, halhatatlan is, úgy, hogy eltörése mit sem jelent házam számára.

ZAKARIÁS

Önnel tartok Boron uram. — Köszönöm, hogy támogatni fogja harcomat Livia visszaszerzéséért. Igazi emberbarát.

BORON

(*A megszólalni készülő Ádámnéhoz.*) Az Ön véleményét asszonyom, már ismerem. A mi jó Zakariásunk már nyilatkozott. És Te Péter? Azt hiszem nyilvánvaló, hogy Te vagy a legsúlyosabban érdekelt. Tehát Te is megverekszel velem. Hímeik harca nőstényért, ezt is mondja a természet-tudomány. Mi most alaposan benne vagyunk a fejezetben.

PÉTER

Nagyapa, a Te rettenetes mondataidban mindig van valami tökéletesen kifejező. Csakugyan készen állok a harcra, de az új világot én nem tartom olyan mulatságosnak, mint a többiek. Lehet, hogy túl fiatal vagyok. Még ei hiszem az igazi szép meséket.

BORON

A lelkész úr álláspontját már ismerem. Ön Lívia lelkére pályázik. Hiába, nehéz hivatás. Mindenesetre Ön jár a legjobban. A korlátolt-sága még fel is magaszosul. — (Körülnéz.) Hát akkor több benszülött harcos nincs. Felölthetjük tollainkat. (Izabella festi magát.) Látom, Izabellánk már felteszi a harci színeket is. Én tökéletesen meg vagyok elégedve az ajánlattal. Lívia, Te?

LIVIA

Én is. Örülök, hogy itt maradnak. Még hozzá ilyen nagy lelkesedéssel.

BORON

Igen. Érdekes, amint volt egy gonosz szempont, mindnyájan fölélnékültek. Nincs fárasztóbb dolog az emberek számára, mint jónak lenni. — Lívia kérlek, elég elviselhető vagyok, mint társalgó? (A társasághoz.) Ugyanis kicsit modortalan vagyok. Nagyon kell vigyáznom, hogy meg ne sértsem embertársaimat. Nagyon jó szemem van. Például alig tudom megállni, (Zakariáshoz szívélyesen), hogy magát fel ne képeljem. A menyemnek is szeretnék néhány vaskos gorombaságot a fejéhez vágni.

IZABELLA

Sose szégyelje magát. Most már ellenségek vagyunk, könnyebben meg fogjuk egymást érteni.

BORON

Sándorra egyáltalán nem haragszom. Nagyon rokoítszenes volt, amikor az előbb kitagadott. Most legalább kvittek vagyunk. — A lelkész úr pedig egyenesen elbűvöl. Ádámné asszonyságról természetesen Zakariás úrral egyetemben nyilatkoztam.

PÉTER

Egészen jól érzem magam. Olyan, mintha egy disznóolban lennénk. Rőfögjön már maga is valamit lelkész úr...

LELKÉSZ

(Nagyon kedvesen.) Én igyekszem, mint disznó is megőrizni méltóságomat.

PÉTER

Én nem. Ha már kimutatjuk, milyenek az igazi indulataink, akkor mondjunk ki mindent... Én például úgy utálok Ádám nénit, hogy a hátam borsózik tőle...

ADÁMNÉ

Hallja ezt Zakariás? Ilyen példátlan kölyök! — Na, ami azt illeti én is eléggé undoknak tartottalak mindig!

IZABELLA

Csak ne beszélj így a fiamról. A gyerekek nagyon jó szeme van. Nem sokat téved megítélésedben.

PÉTER

Ne feledkezzetek meg magatokról. Úgy viselkedtek, mint a gyerekek.

ZAKARIÁS

Úgy viselkedünk, ahogy akarunk. Pökhendi alak!

LIVIA

(Nevet.) Nem akartok az új világban részt venni, mert hóbortnak tartjátok és máris úgy viselkedtek, amilyen egy anarchikus jövő században az őszinte társadalom érintkezési formája lesz. Apa, ez már valóságos utópia.

IZABELLA

Csak azt ne halljam, hogy jövő világ. Inkább legyünk kedvesek... (Ádámnéhoz.) Olyan szép vagy ma Drágám... Nem találja Zakariás?... (Mosoly.)

ZAKARIÁS

Asszonyom, Ön is elragadó ma. (*Ugyanaz a mosoly.*)
(*Most az egész társaság egyetlen nagy vigyor.*)

6. JELENET.

AZ EZREDES, TITKÁR, ELŐBBIEK.

EZREDES

(*Tolókocsin tölja be a titkára, szép, javakorbeli férfi. Béna és nem lát. De nem ezek a főtulajdonságai. Csupa élet és természetes ész. Kellemes, megnyerő külsejére nagy gondot fordít. Öltözete példás, haja, bajusza gondozott.*) Hé, Boron, hallom itt valami új világ készül. Valami rendes dolog. Nem szép magától, hogy ebből is kihagy. Megbocsáthatná végre, hogy a szomszédja vagyok. Kénytelen voltam betolakodni, mert nem bírtam a kíváncsisággal. Húsz éve várok egy haladott világra, végre itt készül a szomszédomban, nem maradhatok ki belőle. Jöjjön ide és nyújtson kezét.

BORON

Ne érzelegjen. Rendben van, nem dobom ki. Nyújtsa oda valaki a kezét, aki közel van hozzá. Mindegy. Úgysem lát.

ZAKARIÁS

(*Kezét nyújt.*)

EZREDES

(*Hatalmasan megrázza.*)

ZAKARIÁS

(*Boronhoz.*) Szóljon neki, hogy ne rázza annyira a kezét.

BORON

Úgy kell magának. Legalább abbahagyja azt a sajátos, bosszantó humanizmusát.

EZREDES

Megható, hogy megbocsájtott! Máskülönben elég jellemtelenség. Várható volna, úgyis nemsokára meghal, legalább úgy halna meg, mint egy római. Kondor! Mutassa be, kik vannak a szobában!

TITKÁR

Igenis, ezredes úr.

BORON

Talán majd én. Nekem könnyebb lesz. Előnyöm mindössze annyi, hogy ismerem őket. Most jut eszembe, nem is ismerem. Most már mindegy. Kellermann ezredes úr, a szomszédom. Nagyon okos ember, ezért meglehetősen utálok. — A fiam, Boron Sándor. — A felesége. — Zakariás úr, emberbarát. — Mellette helyet foglal egy hölgy és bálványozza Zakariás urat. — A lelkész úr, ő nem tudom, mit keres itt. — Az unokám, Péter. Nagyon hasonlít rám. — Liviát már ismeri.

EZREDES

Igen, már *hallottam*. Kondor, írja le a társaságot!

TITKÁR

Igenis, ezredes úr. (*A társasághoz.*) Bocsánatot kérek, nem csaphatom be a gazdámat, csúnya visszaélés lenne, ezért kénytelen vagyok őszinte leírást adni. A hölgyek! (*Liviára*) Fialat, csinos, barackbőrű. Száj, mint maga a csók vonala. Kis, feszes keblek. Formás láb, pelyhekkkel. Renoir orrocska.

BORON

Bravó, hiteles kép a feleségről.

TITKÁR

(*Izabellára, ugyanazon a monoton hangon.*) Kövérség, polgári tokásodás, ríktó haj, enyhe petyhüdés, kellemes, buta arc.

SÁNDOR

(*Behúnyt szemmel*) A feleségem.

TITKÁR

(*Nem zavartatja magát, folytatja, Ádámnéra.*) Álmodozó szem, teljes kifejeztelenséggel. Csodálkozó orr, lehangoló forma. (*Zakariásra.*) Angol bajusz, arra ráragasztva egy elmosódott külsejű férfi, nevetséges bársonykabát. (*Lelekészre.*) Pap, hosszú, negyvencenti átmérő, mise közbeni arc. (*Sándorra.*) Kapitalista arc, erőszakos áll. Hideg szemek, mozi szépség, ősz haj, dagadt ér a nyakon. (*Péterre.*) Fiú, húsz év, szüzsies arc, szemtelen tekintet.

EZREDES

Köszönöm. Sajnos, Kondor kevés hasonlatot használ. Nem tudom rászoktatni a hasonlatokra. Kell, hogy valamilyen formában el tudjam képzelni magukat. — Megkezdődött már az új világ? Vagy jöjjenek vissza később?

BORON

Maradjon. Barátkozzon össze a fiammal, aki fegyvergyáros. Legalább találkozik azzal, aki miatt ilyen nyomorult állapotba került.

EZREDES

Nyújtsa a kezét, kérem. Örülök, hogy megismerhettem. Ne vegye figyelembe, amit Boron mond. Ebben a kérdésben teljesen dilettáns. Nem vagyok pacifista. A háborúnak megvan a törvényszerűsége. Egyébként gratulálok. Kitűnőek a lövedékei. Engem uram, egyetlen aknaszilánk teljesen megbénított. Zseniális találmány az akna. Ha a napoleoni háborúban éltem volna, három ágyú kellett volna a kilövésémhez. Most elég volt egy aknaszilánk. Szép fejlődés.

(*Kint rettenetes lárma, a majmok visítanak.*)

7. JELENET.

ELŐBBIEK, CSEKME.

CSEKME

(*Beront középen.*) Segítsenek! Kiszabadultak a majmok. Rohannak a porcellán tányérokkal. Segítsenek megfogni őket!

EZREDES

(*Harsányan.*) Majd én irányítom a hadműveleteket. Kondor, magyarázza el, hol vannak a majmok! (*Kondorral kigördül középen, pillanat múlva kintről hallatszik vezényszava*) Két ember a kapuhoz! Kettő az asztal mellé!

PÉTER

Menjünk, mert az ezredes úr már háborúzik. Igazi katona ember, még a majmok csínytevéséből is háborút csinál. És ha nem teljesítik a parancsot, képes lesz föbe lövetni. (*Elszalad.*)

IZABELLA

Jaj, micsoda izgalom! (*Péter után el.*)

ADÁMNÉ

Vigyázzon magára Zakariás. Ne hösködjön! Jöjjön lelkész úr maga is.
(*Napernyőjét magasra tartja.*) Áldja meg a fegyvereket! (*Kitódul Zakariással és a lelkésszel.*)

SÁNDOR

(*Szóltalanul, dühöngő arccal utánuk megy.*)

BORON

(*Utánuk kiált.*) *Siessetek!* Mert a majmok még megelőznek és hamarabb új világot alapítanak, mint mi.

GYÁRFÁS MIKLÓS

ÚTRAVALÓ

*Ernyedt kezed elejti
az évet és napot.
Fordítsd a mélynek arcod,
mint hallgatag vakok,
málló ruhád fürösszed,
lazult húsdod erresszed,
hullám sikamló hátán
utazz, makacs halott.*

*Rengette ifjú képed,
mohón felitta hab.
Kutasd fel a főenyben
szép pillantásodat.
Barátkozz bölcs habokkal,
hínárral és halakkal,
merülj le s merd kimerni
a régi arcodat.*

*A véges végtelen lett,
a végtelen maradt
végesnek és szelídnek,
s ha víz az áradat,
vakultan esti naptól,
ne irtózz meg magadtól,
haladj, halott, a vízen,
békülten és magad.*

SZABÓ MAGDA